

QUATRE DONES DEL SETZE

Laia de Ahumada

MEDUSA

Quatre dones del setze

© Laia de Ahumada

© D'aquesta edició:

MEDUSA BOOKS, SL, juny de 2022

Edició: David Gálvez Casellas

Disseny i maquetació: Oliver Vergés Pons

Correcció: Marc Cortès Minguet

www.editorialmedusa.com · info@editorialmedusa.com

Il·lustració del colofó: fragment d'una xilografia del llibre
d'Antoine la Sale *The Fyftene Joyes of Maryage* (1509).

DL L 421-2022

ISBN 978-84-19202-06-2

Imprès a GoPrinters (la Seu d'Urgell)

Tots els drets reservats. Sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, queden prohibides les reproduccions totals o parcials d'aquesta obra a través de qualsevol procediment. Dirigiu-vos al CEDRO <www.cedro.org> si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals d'algun fragment d'aquesta obra o per a qualsevol ús similar.

HIPÒLITA

PRELUDI

Hipòlita Roís de Liori (1479-1546) es va casar amb Lluís Requesens, governador general de Catalunya. Un cop vídua, Hipòlita es va apropiar del títol de comtessa de Palamós, i es va ocupar del patrimoni heretat en usdefruit. Va viure entre el Palau Reial Menor de Barcelona, Molins de Rei, València i, finalment, Madrid. Va tenir una única filla que li va sobreviure: Estefania de Requesens.

Es va obrir la porta gran de la Seu de Lleida i Hipòlita va respirar una alenada d'aire fred. El tuf dels ciris i de l'encens va quedar enrere, enmig d'una boira tan espessa com la que cobria la ciutat. Des del llindar del vel negre que li cobria el rostre, no es perdia cap detall de la cerimònia. Havia calculat al mil·límetre tots i cadascun dels moviments que feia. La pluja queia suau damunt dels graons de pedra, talment com llàgrimes. Les gàrgoles de la capella de l'Epifania, sempre amb la boca oberta, escopien rajolins d'aigua damunt del seguici fúnebre. Darrere del cos del difunt governador, la viuda va baixar els graons amb la seva filla

Estefania de la mà fins a arribar a la porta de la cripta, just dessota de la capella. En obrir el reixat, sota l'escut dels tres rocs, símbol de la família, es va sentir un llarg plany: la petita Estefania no va poder aguantar el plor. Tot just tenia cinc anys i duia un vel negre sobre els rínxols daurats. Era la nineta dels ulls del seu pare, que havia mort després d'una llarga malaltia, amb la pena més gran que podia haver un home ric i poderós: no tenir cap fill legítim que li sobrevisqués per perpetuar el cognom de la família i conservar així el patrimoni. Només li quedava aquella nena saludable i galtavermella, rossa com un fil d'or, un bàlsam per a la seva vellesa, però una nena al capdavant, i també l'única esperança de mantenir el llinatge. Havia deixat molt clar en el testament que la seva filla només es podria casar amb un cosí germà que dugués el mateix cognom, però Hipòlita tenia altres plans per a ella i, arribat el moment,

demanaria una dispensa papal per canviar el testament patern; no tenia cap intenció de casar-la amb cap dels dos cosins que havia proposat el governador. Tots dos vivien fora de la Península i no tenien més possible futur que la força d'un cognom. Hipòlita va estrènyer la mà de la nena i va comminar-la així al silenci. Estava massa aviciada pel pare, i havia d'aprendre a no exterioritzar els sentiments, a fingir, si era necessari. Ja des de petita havia de tenir clar quin era el seu lloc. La nena, dòcil de mena, va aquietar el plor.

El darrer any de la malaltia, el governador havia viscut obsessionat, no pensava en res més que en aquell maleït testament i a deixar-ho tot ben lligat. Empaitava Hipòlita de nit i de dia per aconseguir el fill que no havia aconseguit quan encara li quedaven forces. En un any havien mort els seus dos únics fills mascles: primer Galceran, fill de la primera muller, i després el petit Gaspar. Només li quedava

Joan, però era bord. L'havia tingut amb una donzella que li havia fet peça. De fet n'havia tingut més, de fills il·legítims: Jeroni, que era mort, i Elisabet. Sempre li havien agradat les dones, i molt. Per això era un home. I les dones, al capdavant, no havien nascut per agradar als homes? Darrerament, l'única que l'encaboriava, que li treia la son, que li tenia el cor robat com si fos un barbamec, era aquella dona jove amb qui s'havia casat: grassoneta i d'ulls blaus, blanca de cutis, i amb un caràcter rebec que ell es delia per dominar com si es tractés d'un poltre salvatge. Per això l'exhortava —i l'amenaçava fins i tot— a no casar-se de nou sota pena de perdre l'usdefruit del patrimoni que li deixava en herència. L'esborronava pensar que tot allò que ell havia recollit al llarg de tota una vida, allò que havien atresorat els avantpassats, acabés en mans d'un altre home, però sobretot l'aterria la sola idea que aquest home ocupés el seu lloc en el

llit de la vídua, mentre ell, que sempre havia fet el que més li havia plagut, es podria sota terra sense poder-ho impedir.

Els darrers mesos havien estat un infern. Alt i magre, amb una figura que no recordava gens l'home ben plantat que havia estat, atemoria els habitants del palau amb un seguit d'ordres i renys que se succeïen sense solta ni volta. L'única que semblava no defugir-lo era la petita. Li agradaven les històries que li contava sobre corsaris i pirates, reis i princeses. Passava llargues estones asseguda a la seva falda, mentre ell, amb la mirada perduda pels jardins del palau, donava voltes a la sort de la pubilla. Ella sabia que el seu pare hauria preferit que fos un noi, però no hi podia fer res, i no planyia les manyagueries per aconseguir-lo. Li plaïa estar entre els seus braços; tot el cosset hi cabia i se sentia protegida, com un ocell dins del niu. Li agradava l'olor que desprenia a causa dels medicaments que

li receptaven els metges que el visitaven cada dia: una barreja de sàndal i de cera. Però l'espantava veure com de mica en mica les galtes se li xuclaven i li prenien un to groguenc, mentre el dedins dels ulls se li envermellia fins a perdre's la nineta en un mar de sang.

Hipòlita feia esforços per controlar el fort caràcter que tenia i no perdre les formes i, davant del servei i dels parents, es desfeia en demostracions d'afecte i de paciència que ningú mai no li havia conegut. Una paciència calculada que la duria a convertir-se, tard o d'hora, en una de les vídues més poderoses del país. Un objectiu tan ambiciós bé valia un esforç passatger. Per aquest motiu li havia jurat mil vegades, manyaga, que mai més no tornaria a casar-se, que ell havia estat el primer i l'únic amor, el pare dels seus fills. Ella mateixa li preparava els brous de gallina, clarets però substanciosos, els hi portava a la cambra i no es movia del

seu costat fins que s'havia pres la darrera cullerada; atenia els metges i li preparava els ungüents i les pólvores tal com li receptaven; parlava amb l'apotecari i vigilava que les medecines fossin fetes amb els millors ingredients; el vetllava de nit i de dia, quan era necessari. I aguantava un darrere l'altre els atacs sobtats de gelosia que no eren sinó fruit d'una malaltia que l'anava corsecant.

Ara que finalment era vídua no hi havia res més lluny del seu pensament que tornar-se a casar. Mai més no tornaria a sotmetre's a cap home. Era lliure, rica i poderosa, mestressa del propi destí. Rere el vel va esbossar un somriure que ningú no va percebre. Vídua i rica! Tot plegat havia durat menys del que temia quan feia vuit anys signava els capítols matrimonials amb aquell parent llunyà, vell i malalt, que li va malmetre la vida i que per sort no va tenir prou força per omplir-la de fills. Els fills havien estat els únics que l'havien

feta patir de debò, perquè de debò se'ls havia estimat. Quina tristesa que li agafava encara ara quan pensava en el petit Gaspar, aquell borrissol ros que havia mort al cap de pocs dies de néixer. Cap home no es podia imaginar el dolor d'una mare davant de la mort d'un fill. L'únic consol que havia rebut del marit havia estat un crit d'exclamació perquè justament havia mort el fill mascle. Després, silenci. Amb els pits a vessar de llet s'havia sotmès a la dieta sense aigua per evitar les temudes febres del sobrepert. Ni aigua no li havia quedat per plorar-lo. Va dur-se el mocador al nas mentre els ulls se li omplien de llàgrimes, i sense adonar-se'n se li escapà un sospir. Les persones que l'envoltaven la miraren commogudes. Ella va recordar on era i inclinà el cap per tal de simular un dol que no sentia, mentre el seguici dipositava el cos del difunt a la cripta, al davant de la tomba del bisbe de Lleida, Guerau de Requesens, un oncle avi que havia volgut

construir aquella esplèndida capella amb la cripta a sota com a panteó familiar.

El cotxe l'esperava a la placeta de l'entrada. Estava cobert de roba de vellut negre, guarnida de flocadura i de passamà de seda i d'or. Es va acomiadar el dol i ella encara restà dempeus vora la porta de ferro, amb la nena agafada de la mà, aguantant una pluja impertinent que li empitjorava el reuma, capcota. Estava disposada, malgrat la pluja, que el seu dol corregués de boca en boca per totes les tertúlies de la ciutat. Li agradaven els cops d'efecte, i posada a fer comèdia volia arribar fins al final. Esperà fins que el darrer convidat va desaparèixer, fins al darrer repic de peülles, fins que va deixar de sentir, clavat a l'esquena, l'esguard d'admiració davant la seva figura de vídua desconsolada, entomant, negra com la mort, aquella boirosa pluja.

Aquella escena la faria pintar, ben segur. El quadre quedaria preciós presidint

una de les sales del palau. D'això se n'en-carregaria Dionísia, la germana del governador, amb qui mantenia una bona amistat. Ben segur que comentaria el capteniment de la cunyada en el cercle de les seves nobles amistats i així l'honor i la glòria del governador, i de retruc els de la família, es recordarien per sempre. Dionísia pensava això mentre li duia a la cambra un brou de gallina bullent per escalfar les penes a la cunyada, o acompanyar-li les alegries, segons es mirés.

Un cop pres el brou, Hipòlita va re-penjar el cap damunt del coixí i va tancar els ulls, mentre Dionísia ajustava el cortinatge i recollia el vestit negre dels peus del llit. En quedar-se sola, Hipòlita va sospirar alleugerida. La seva vida recomençaria l'endemà d'aquell plujós dia de novembre de 1509.

Tenia trenta anys i el seu marit havia mort amb gairebé setanta.